

«D'AQUÍ A...», «DENTRO DE...», «DANS...» VS.
«AL CAP DE...», «AL CABO DE...», «AU BOUT DE...»
O L'EXPRESSION D'UN TERMINI DE TEMPS

INTRODUCCIÓ

El nostre propòsit és de fer un estudi semàntic explicatiu de les expressions preposicionals (preposicions simples o bé locucions) que permeten, en català, castellà i francès, d'assenyalar primer un termini de temps respecte a un moment o «punt de referència temporal» del present i de cara al futur pel que fa al procés representat pel verb de la frase (per exemple: «marxarem *d'aquí a dos dies*»), i s'entén que aquest punt de referència és clarament evocat mitjançant la paraula *aquí*; en segon lloc, un termini de temps i un procés situats en el passat («vàrem marxar *al cap de dos dies*»), i ens caldrà determinar quins són els factors temporals que fan la diferència amb el cas precedent i expliquen el canvi de preposició. Semblantment, el castellà i el francès ofereixen una doble expressió preposicional:

- en castellà —«saldremos *dentro de dos días*» (= termini que arranca en el present i procés futur) / «salimos *al cabo de dos días*» (= termini i procés en el passat);
- en francès —«nous partirons *dans deux jours*» /vs. / «Nous sommes partis *au bout de deux jours*».

Caldrà explicar, aleshores, com s'han d'entendre les preposicions que utilitzen el castellà i el francès, *dentro de / dans*, que poden semblar estranyes a primera vista per a una relació amb un punt d'acabament temporal (la fi o termini d'un període de temps) i no la simple idea de situació *interior* respecte a un espai de temps que n'és el tret distintiu normal.

D'altra banda hem de precisar què entenem per *punt de referència temporal* (del present). Es tracta del moment, semblant al «point de visée» de Pottier pel

que fa a la referència espacial i que podríem traduir per *punt de mira*, o sigui el punt aquí temporal on el locutor o enunciatador se situa mentalment mentre es representa el fet (generalment un procés o estat) expressat en l'enunciat. També el podem equiparar al «temps de l'observador» que trobem en les anàlisis del sistema temporal de Jean-Claude Chevalier; és a dir, segons la seva pròpia definició (tradueixo):

«L'*observador*, imatge que el locutor es dona d'ell mateix mentre es representa un esdeveniment i l'actor que hi veu. Aquesta imatge, hom la situarà en el temps (T OBS) relacionant-la amb el temps de locució (T LOC).»¹

Il·lustrant això amb els exemples de frases que hem pres, podríem dir que en el primer cas —*marxarem d'aquí a dos dies*— tenim un punt de referència (o de «mira») que és el moment present d'enunciació, a partir del qual el locutor-enunciatador enfoca o observa el fet de «marxar» donat com a futur (és, doncs, l'esmentat T OBS), i en el segon —*vàrem marxar al cap de dos dies*— tenim, partint també d'aquest mateix T OBS, l'enfocament d'un termini de temps situat en el passat, igual com el procés o fet de marxar també en el passat.

I. ANÀLISI DE L' EXPRESSIÓ DEL TERMINI DE TEMPS I D'UN PROCÉS SITUAT EN EL FUTUR RESPECTE A UN PUNT DE REFERÈNCIA O «DE MIRA» PRESENT

Recordarem primer quin és el mètode utilitzat en l'anàlisi que farem d'aquest microsistema en els tres idiomes. Es tracta d'uns conceptes que, com els que acabem de definir pel que fa al punt de referència o «de mira», són, tant per Pottier com per Chevalier, d'inspiració guillaumiana. Especialment, ara, el concepte de «límit» espacial que trobem en les anàlisis de Pottier (el «límit simple» i el «límit doble» que podem assimilar a un «espai continent»).² Aquests conceptes integren el sistema de la llengua sota la forma de trets o *semes* que formen part del *semema*, segons la terminologia habitual de la semàntica estructural. Hom sap, d'altra banda, que la representació temporal dins el sistema de la llengua és molt semblant a la representació espacial, i de fet trobem una conceptualització gairebé idèntica passant d'un domini a l'altre. Nosaltres conservem, en particular, pel que fa a la representació temporal, els conceptes de «límit simple» i de «límit doble» (és a dir un espai de temps amb un començament i un acabament, això és un *interval* o

1. Jean-Claude CHEVALIER 1992 (p. 330).

2. Cf. Bernard POTTIER 1962 (tesi de doctorat d'Estat), també 1971 i 1972.

també *període*). Aquest parentiu semàntic entre els dos dominis, l'espacial i el temporal, és certament el que explica la utilització generalment de les mateixes preposicions.

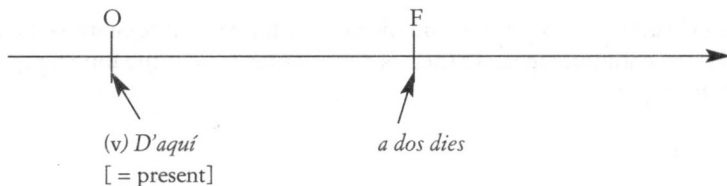
Pel que fa a les preposicions, precisament, hem d'esmentar també els treballs bàsics, per al francès, de Claude Vandeloise, especialment el seu llibre *L'espace en français*, on trobem els dos conceptes fonamentals concernents a la funció de les preposicions de lloc, això és: la funció «estrictament localitzadora», «geogràfica» podem dir (de la preposició *a/à* en francès i en català), i la funció «configuracional» de les altres preposicions locatives en general (*dins, sobre, sota...*) que expressen un tipus particular de relació respecte a l'espai (interioritat, superposició, etc.) i que no serveixen per a la «localització» *stricto sensu*.³

1.1. Anàlisi de l'expressió del termini de temps per a un procés futur en català

Exemple de frase o enunciat:

Marxarem d'aquí a dos dies

ESQUEMA



(el punt o límit *O* és l'inici de l'interval, *F* la fi i *v* indica el punt de mira).

Tal com ho deixa veure l'esquema, el punt de mira o «T OBS» se situa en *O* i és expressat mitjançant la paraula *aquí*. Aleshores des d'aquest punt, la mirada o visió es prospectiva de cara al procés (*marxarem*) i també de cara al període de temps que acaba un cop transcorreguts els dos dies. La preposició és la de la localització normal (en català central), o bé la que indica arribada en un cert lloc d'espai o de temps, com aquí, és a dir *a*. Cal subratllar que aquesta mena de visió implica un esguard *intern* de l'espai (de temps), o sigui que el límit d'acabament

3. Cf. Claude VANDELOISE 1986.

d'aquest espai és el que Guillaume anomena «límit intern». Aquí es troba l'explicació, com ara veurem, de la utilització de preposicions d'interioritat (*dentro de / dans*) en castellà i francès.

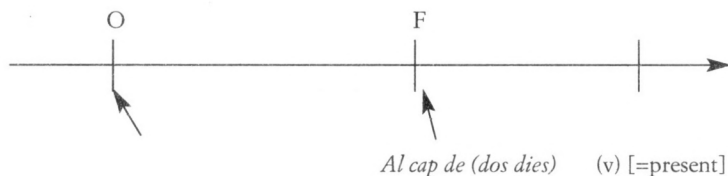
1.2. Anàlisi de l'expressió del termini de temps per a un procés futur en castellà i francès

En efecte, si són possibles respectivament en castellà i en francès *dentro de i dans* és perquè, d'alguna manera, es tracta d'una situació d'interioritat, i hem vist que aquest és el cas. Però, en comptes de localitzar en qualsevol punt d'un espai continent, l'ús selecciona una posició particular que s'adiu amb el propòsit semàntic, i és la del punt d'*acabament* del període de temps, o sigui la que és representada pel *límit intern*, com ho hem vist amb l'expressió catalana.

Resumint, direm que són expressions preposicionals d'*interioritat terminal* o final que remeten a un *límit intern*.

2. ANÀLISI DE L'EXPRESSIÓ D'UN TERMINI DE TEMPS I D'UN PROCÉS SITUATS EN EL PASSAT

Ara, tant el català com les altres dues llengües, utilitzen expressions semblants i les analitzarem conjuntament. Tornem a representar les expressions temporals per mitjà d'un esquema:



Tal com ens ho fa veure l'esquema, l'espai de temps o termini de *dos dies* és vist com a passat, terminat en el passat, i l'esguard de l'enunciador l'enfoca des del present (punt de mira = v), és a dir amb mirada retrospectiva. El que hom veu, aleshores, és el límit *extern* d'aquest espai o termini de temps, representat en els tres idiomes per substantius que signifiquen «acabament» (d'espai o temps), com ara: *cap* (en català), *cabo* (en castellà) i *bout* (en francès). La preposició és també la

mateixa en els tres casos, la de la localització en un lloc particular o, especialment en castellà, la de contigüitat amb un límit, sentit que resulta del valor primitiu d'aquesta preposició *a/à*, que és l'«arribada» en un punt determinat.⁴

Així s'explica el fet que les expressions no poden ser iguals per al termini de temps que arranca en el present i per al que s'acaba en el passat, especialment pel que fa a les preposicions que expressen interioritat (*dentro de/dans*), inadequades o incongruents en el cas del termini de temps passat, contemplat amb mirada retrospectiva des d'un punt de mira present i que l'enfoca, doncs, exteriorment.

CONCLUSIÓ

Partint del català que no presenta cap mena de dificultat per a interpretar l'ús de la locució prepositiva *d'aquí a* pel que fa a un termini de temps que arranca en el present d'enunciació, hem pogut entendre per què el castellà i el francès poden triar, en aquest mateix cas, unes preposicions com ara *dentro de* i *dans* que expressen fonamentalment idea d'*interioritat*.

És un bon exemple també de l'interès que pot presentar l'enfocament comparatiu o contrastiu interlingüístic, que, més enllà de les diferències morfosintàctiques que poden existir, ens mostra, com és el cas aquí, el lligam semàntic i conceptual que presenten les diferents expressions. I pel que fa al termini de temps i procés situats ambdós en el passat, hem pogut comprovar la congruència del canvi d'expressió, en les tres llengües, és a dir:

— preposició *a/à* + substantiu amb idea de «fi/acabament» —però a través d'una visió d'exterioritat respecte al període de temps, cosa que explica el canvi de construcció preposicional en passar d'un tipus de termini a l'altre.

Què hi podem afegir sinó que cal sempre, en l'anàlisi lingüística explicativa (i no simplement descriptiva), tractar d'anar més lluny que la superfície morfosintàctica per tal d'accedir al nivell de la conceptualització, allà on s'arrelen i s'organitzen els continguts semàntics, o sigui, les «substàncies» que, segons el sistema morfosintàctic propi de cada idioma, s'uneixen a les «formes» que configuren l'esmentada superfície.

MICHEL CAMPRUBI
Universit  de Toulouse-le Mirail

4. Ens permetem de citar els nostres estudis sobre les preposicions en castellà i en català, especialment la síntesi que n'hem fet a Michel CAMPRUBI 1999 (1a part).

BIBLIOGRAFIA

- CAMPRUBI, Michel (1987): *La représentation de l'espace à travers les syntagmes prépositionnels en catalan*, a *Mélanges offerts à Maurice Molbo*, «Cahiers de Fontenay», 46-47-48, ENS Fontenay/St. Cloud, vol. III (p. 32-46).
- (1992): *Més sobre la referència espacial en català*, a «Estudis de llengua i literatura catalanes» / XXIV - *Miscel·lània Jordi Carbonell*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat (p. 293-305).
- (1999): *Questions de linguistique romane contrastive (espagnol, catalan, français)*. P.U.M. (Presses de l'Université du Mirail).
- CHEVALIER, Jean-Claude (1992): *Le verbe une fois de plus*, «Linguistique Hispanique» (*Actualités de la recherche*), Actes du IV^e colloque de linguistique hispanique, Limoges, 30 et 31 mars 1990, sous la dir. de Gilles Luquet, PULIM.
- GUILLAUME, Gustave (1964): *Langage et science du langage*. Paris, Nizet.
- POTTIER, Bernard (1962): *Systématique des éléments de relation*, Paris, Klincksieck.
- (1971): *Gramática del español*, 2a edició revisada. Madrid, Ediciones Alcalá, col. Aula Magna.
- POTTIER, Bernard & Bernard DARBORD & Patrick CHARAUDEAU (1994): *Grammaire explicative de l'espagnol*. Paris, Nathan, coll. «réf.».
- VANDELOISE, Claude (1986): *L'espace en français*. Paris, Editions du Seuil, Travaux linguistiques.